

Babaların Bakış Açısına Göre Çocuğun Teknolojik Araç Kullanımının İncelenmesi

Investigation of the Child's Usage of Technological Tools According to the Perspective of the Fathers

Tuğba KARASELVI^{1*} , Figen GÜRSOY²

¹Sevgi Anaokulu, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye

²Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara, Türkiye

Makale Bilgisi	ÖZ
<p>Geliş Tarihi: 19.08.2021</p> <p>Kabul Tarihi: 27.10.2023</p>	<p>Amaç: Bu araştırmada babaların bakış açısına göre çocuğun teknolojik araç kullanımının incelenmesi amaçlanmıştır. Örnekleme ve Yöntem: Araştırmada kullanılan yöntem nitel araştırma yöntemidir. Araştırmanın verileri "Demografik Bilgi Formu" ve "Yarı Yapılandırılmış Baba Görüşme Formu" ile toplanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu babaların teknolojik araçlar ve teknolojik araçların kullanımı hakkındaki görüşlerini, çocuklarının teknolojik araç kullanımına ilişkin algılarını, çocuklarının teknolojik araçları doğru kullanımına yönelik farkındalık düzeylerini belirlemeye yönelik nitel sorulardan oluşmaktadır. Bulgular: Çalışmaya Ankara'da yaşayan 4-6 yaş grubu çocuğu olan babalar arasından gönüllü katılım sağlayan 20 baba katılmıştır. Araştırmaya katılan babaların çocuklarının %40'ının 2 yaş ve öncesinde, %25'inin 3 yaşında, %25'inin 4 yaşında ve %10'unun ise 5 yaşında teknolojik araçlar ile tanıştığı görülmektedir. Çocuğun gün içerisinde vakit geçirdiği teknolojik araçlar incelendiğinde sırasıyla en çok tablet, akıllı telefon ve televizyon olduğu görülmektedir. Çocukların %55'inin tablete, %10'unun masaüstü bilgisayara, %5'inin laptopa, %5'inin ise akıllı telefona sahip olduğu; %40'ının ise hiçbir teknolojik alete sahip olmadığı görülmüştür. Katılımcıların %95'inin evinde internet bağlantısı bulunurken %5'inde internet bağlantısı bulunmamaktadır. Sonuç: Çocuklarının teknolojik araç kullanımları incelendiğinde, çocukların teknolojik araçlardan en az birini gün içerisinde kullandığı görülmüştür. Bu araçların kullanımında eğitsel içerikler haricinde diğer içeriklerin kullanımı konusunda babalar tarafından sınırlandırmalar yapıldığı görülmektedir. Babaların sınırlandırmalar getirmesindeki en önemli neden ise çocuğun gelişimini etkilediği düşüncesidir. Teknolojik araçlar ile çocuğun kontrolsüz ve uzun süre vakit geçirmesi çocuğun sadece gelişimini değil aynı zamanda aile ilişkilerini, akran iletişimini ve kardeş ilişkilerini de etkilemektedir. Aynı zamanda çocuğun geleneksel oyun yerine dijital oyunları tercih etme sebepleri, dijital oyunların daha renkli ve ilgi çekici olması olarak görülmektedir. Babalar dijital oyunları geleneksel oyunlara göre bireysel oynanan oyun olarak gördükleri için çocuğun paylaşımında bulunmasını engelleyeceği ve sosyal bağlarını zayıflatabileceğini düşünmektedir. Bu bağlamda teknolojik araçların bilinçli kullanımı, sağlıklı dijital alışkanlıkların oluşturulması ve ebeveynlerin teknoloji kullanımlarının çocuk üzerindeki etkileri konusunda ebeveynlerin bilgilendirilmesi önerisinde bulunulmuştur.</p>
	<p>Anahtar Kelimeler: Bilgisayar, dijital alışkanlıklar, tablet, teknolojik araçlar, telefon</p>

Article Information	ABSTRACT
<p>Received: 19.08.2021</p> <p>Accepted: 27.10.2023</p>	<p>Aim: This study employs a qualitative research approach to investigate children's use of technological devices from the perspective of fathers. Subjects and Method: Data collection involved the use of a "Demographic Information Form" and a "Semi-Structured Father Interview Form." The interview form, designed by the researcher, contains qualitative questions aimed at understanding fathers' perspectives on technological tools, their children's perceptions of technology use, and their children's awareness of responsible technology usage. Results: The study involved 20 willing fathers residing in Ankara, all of whom have children between the ages of 4-6. Findings reveal that 40% of the children were introduced to technological devices at age 2 or earlier, 25% at age 3, 25% at age 4, and 10% at age 5. Tablets, smartphones, and televisions were the most used devices, with 55% of children having a tablet, 10% a desktop computer, 5% a laptop, and 5% a smartphone; 40% had no technological devices. Additionally, 95% of the participants had internet access at home, while 5% did not. Conclusion: The research indicates that children frequently engage with at least one technological device daily, and fathers often place restrictions on non-educational content. This restriction is primarily motivated by concerns about its impact on child development. Unmonitored and prolonged use of technology can influence not only child development but also family dynamics, peer communication, and sibling relationships. The study highlights children's preference for digital games due to their colourful and engaging nature, and fathers' concerns that these games may isolate children from their surroundings and weaken social interactions. Consequently, it is recommended that parents receive education on responsible technology use, foster healthy digital habits, and understand the influence of their own technology use on their children.</p>
	<p>Keywords: Computer, digital habits, tablet, technological tools, phone</p>

doi: 10.46971/ausbid.984928

Araştırma makalesi (Research article)

Bu çalışma Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Tezsiz Yüksek Lisans kapsamında hazırlanmış ve sunulmuş olan dönem projesinden üretilmiştir.

Atf vermek için/To cite: Karaselvi T., & Gürsoy F. (2023). Babaların bakış açısına göre çocuğun teknolojik araç kullanımının incelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 173-188. <https://doi.org/10.46971/ausbid.984928>

***Sorumlu yazar/Corresponding Author:** Tuğba Karaselvi, tugba.karselvi@gmail.com

Giriş

Teknoloji; toplumsal değişimleri etkileyen, ortaya çıkaran temel etmenlerden birisidir ve aile içerisinde teknolojinin yeri, önemi ve kullanımı geçmişe oranla çok daha artmış durumdadır (Akbaş & Dursun, 2020). Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler insan hayatında hızlı bir değişim meydana getirmiştir. Bu değişim nedeniyle “bilgi çağı”, “dijital çağ” olarak da adlandırılan teknoloji kullanımı, toplumsal yaşamımızda daha yoğun bir şekilde yer etmeye başlamıştır (Zehir ve ark., 2019). İnsanlar yaşamları boyunca birçok problemle karşılaşmakta ve bunlara çözüm aramaktadır. Teknoloji ise insanların sorunlarını çözmesinde ve belli amaçlara ulaşmasında kolaylıklar sağlamaktadır. Sağladığı bu kolaylıklardan dolayı kurumların ve insanların teknolojiadaki gelişmeleri takip etmeleri ve ondan yararlanmaları kaçınılmaz bir gerçektir (Şahan, 2017). Günümüzde bilgisayar, tablet, akıllı telefon ve televizyon gibi teknolojik araçlar yaşamımızda önemli bir yere sahiptir. Özellikle gelişimin kritik dönemlerinde bu cihazların olumlu etkileri olacağı gibi, yanlış kullanımında ise olumsuz sonuçları olabilmektedir (Kol, 2020).

Teknolojinin hayatımızda vazgeçilmez bir unsur olduğu ve önemli etkileri olduğu ortadadır. Çocukların hayatlarına giren yeni teknolojilerin istenmeyen etkilerine karşı anne ve babaların onları nasıl koruyabilecekleri konusuna birçok araştırmada cevap aranmaktadır. Hayatımıza yeni giren teknolojilerin avantajları ve dezavantajları ile ilgili konularda çocukların eğitimindeki en önemli görev anne ve babalara düşmektedir. Ebeveynlerin teknolojik araçları çocuklarının yaşantısına almayarak ya da getirdikleri yasaklarla olumsuz etkilerine karşı onları korumaları olası gözükmemektedir. Özellikle bu noktada ebeveynlerin, dijital teknolojinin ortasında büyüyen çocuklarına karşı tutumları ve bu tutumlarının çocuklar tarafından nasıl idrak edildiği oldukça önemlidir (Çetinkaya & Sütçü, 2016). Anne babaların çocuğun gelişimi için ona zengin uyarıcı ortam sağlaması ve uygun çevreyi hazırlaması önemlidir. Yaşamın neredeyse vazgeçilmezi haline gelen teknolojik araçları kullanım yaşı gün geçtikçe küçülmektedir (Bayhan, 1999). Özellikle okul öncesi dönem çocuklara bakıldığında okuma yazma becerisini kazanmadan önce teknolojik araçları iyi düzeyde kullanmaktadırlar (Çakar, 2019). Gelişim için yoğun ve önemli bir zaman olan yaşamın ilk yıllarında çocukların beyni henüz gelişim halinde olduğu için yeni gelişen teknolojik gelişmelere yetişkinler kadar rahat adapte olamamaktadırlar. Çünkü bu dönemde çocukların günlük hayat içerisinde edinecekleri sıradan deneyimlere ihtiyaçları vardır (Plowman ve ark., 2010). Çocukların ayakkabılarını bağlamayı öğrenmeden, bisiklete binmeyi öğrenmeden teknolojik araçları kullanmayı öğrenmesi çocuğun edinecekleri birçok deneyimin önüne ekranın geçmesi demektir (Goodwin, 2018). Teknolojinin etkin ve doğru kullanım için ebeveynlerin önemli görevleri bulunmaktadır. Anne ve babalar çocuklarının teknoloji kullanımında içerik tercihleri, kullanım amaçları ve kullanım sıklığı gibi hususlarda dikkat etmeleri oldukça önemlidir. Burada önemli olan teknolojik aletlere karşı aşırı kontrol mekanizması geliştirerek çocukları bu araçlardan kaçırmak, sakınmak yerine teknolojinin esiri olmadan dengelyi kurabilmek ve belirli sınırların olmasıdır (Aral & Keskin, 2018). Teknolojik araçlar günümüzde insan hayatının birçok noktasında yer almaktadır. Teknolojik araçları ve bu araçların önemini şu şekilde inceleyebiliriz;

Televizyon

Televizyon, ortaya çıktığı zamandan bu yana bireylerin yaşamına her alanda girmiş ve yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. En yaygın olarak kullanılan teknolojik araçlardan olan televizyon; farklı tür ve amaçlarla hazırlanmış programlar vasıtasıyla izleyenlere çeşitli iletiler iletmektedir ve aynı zamanda haber verme, eğitime, eğlendirme işlevlerini de içermektedir. Hareket, renk ve sesin bir arada bulunmasıyla birden fazla duyuya hitap eden televizyon diğer kitle iletişim araçlarına göre öne çıkmaktadır ve her geçen gün teknolojik gelişmelere paralel şekilde kendini yenileyerek birçok gereksinime cevap vermektedir (Büyükbaykal, 2007). Televizyon işleyişinin verdiği imkanla ve yapısı sebebi ile pek çok kitleye rahatlıkla ulaşabilmekte ve ulaştığı kitleyi kolaylıkla etkileyebilmektedir. Üstün bir teknoloji ürünü olan ve

teknolojik araçlar içerisinde belirli bir öneme sahip olan televizyon, etkileme gücü ve alanı itibarıyla birçok işlevlerini yerine getirirken bazen olumlu bazen de olumsuz etkiler oluşturabilir (Şahin, 2011). Yaygın şekilde kullanılan teknolojik araçlardan olan televizyondan çocuklar da izlenen programın içeriklerine, kullanım amaçlarına, yaşlarına, ailesel faktörlere göre etkilenmektedir (Büyükbaykal, 2007).

Akıllı Telefonlar

Mobil cihazların en pratik olanı ve en çok tercih edileni cep telefonlarıdır. Zaman içerisindeki teknolojik gelişmelerle birlikte cep telefonlarına cep bilgisayarlarının niteliklerinin eklenmesiyle de akıllı telefonlar üretilmiştir. Normal bir cep telefonundan daha çok özelliği barındıran akıllı telefonlarda, mesajlaşmanın ve konuşmanın yanında, alışveriş yapmak, internette gezinmek, müzik dinlemek, bilgiye ulaşmak ve oyun oynamak gibi birçok avantaj bulunmaktadır. Akıllı telefonların işlevlerini gerçekleştirilmesinde en önemli özelliği internete bağlanıyor olmasıdır (Kuyucu, 2017). Akıllı telefonlar kısa mesaj ve telefon görüşmesi, görüntü ve ses kaydı mobil internet bağlantısı, wifi, bluetooth gibi gelişmiş bağlantı seçenekleri, uygulamaların yüklenebileceği bir mobil uygulama marketi, birden fazla uygulamayı aynı esnada açabilme ve dokunmatik ekran gibi özelliklere sahiptir (Ada & Tatlı, 2013). Gündelik yaşamı kolaylaştıran akıllı telefonlar, sağladığı kolaylıkların yanında birtakım sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Doğru kullanıldığı zaman son derece yararlı ve kolaylık sağlayan özellikleri olan akıllı telefonların, bilinçsizce ve aşırı şekilde kullanımı durumunda ise ciddi fiziksel ve psikolojik olumsuz etkileri olabilmektedir (Kuyucu, 2017).

Bilgisayar ve İnternet

Bilgisayar insanın yapabileceği işleri daha kısa zamanda ve hata yapma riskini en aza indirmek üzere geliştirilmiş bir teknolojik alettir. Bilgisayar aritmetiksel ve mantıksal işlemler yapan ve yaptığı işlemlerin sonucunu saklayabilen, saklamış olduğu bu bilgi ve verilere istenildiği zaman ulaşabilen elektronik bir cihazdır (Zırhlıoğlu, 2006). Bilgisayar aracılığı ile bilgiye ulaşılması, bilginin üretilmesi, aktarılması ve kullanılması sağlanır. Ulaşılan veriler üzerinde aritmetik işlemler, değerlendirme, karşılaştırma ya da belirli yorumlar ve kararların üretilmesi sağlanabilir. Zaman içerisinde değişikliklere uğramakla birlikte bilgisayar, insan çevresini ve yaşamını hızla değiştirmektedir (Mercan ve ark., 2009). Günümüzde insanlar, bilgisayar ile küçük yaşlarda tanışmakta; okulda ve evde gerek eğlence için gerek ödevleri için bilgisayardan yoğun bir şekilde fayda sağlamaktadır. Bilgisayar ve internet kullanımının çocuklara sunduğu olumlu yanlarının olduğu gibi, olumsuz etkilerinin de olabileceği her zaman göz önünde bulundurulmalıdır (Canbek & Sağıroğlu, 2007).

Tablet

Yeni nesil bilgisayar teknolojisi olarak tabletler masaüstü bilgisayar ve dizüstü bilgisayarlardan farklı olarak küçük boyutları nedeniyle rahatlıkla taşınabilmektedir. Tablet mobil veri veya wi-fi bağlantıları kurularak basit dokunmatik hareketlerle binlerce e-kitap, video oyunu, yazılım uygulamaları, internet içeriği, müzik ve videolar gibi içeriklere erişim ile her yerde ve her zaman kullanım imkanı sağlar (Chau, 2014). Daha önceden tablet ekran tasarımı özel bir kalemle çalışabilecek şekildeyken, artık yeni tablet bilgisayarlar dokunmatik olarak veri girişi imkânı sunmaktadır. Yeni modeller, parmak hareketleri ile görselleri küçültme ve büyütme işlemlerine izin vermektedir. Fiziksel klavyesi bulunmayan tablet bilgisayarlar yazma alanlarında ekran üzerinde beliren pop-up klavye ile metin girilmesini sağlamaktadır (Kayak, 2014).

Oyun Konsolları

Teknolojideki gelişmelerle beraber internet ve dijital araçlar, birçok alanda olduğu gibi dijital oyun alanında da özellikle gençler ve çocuklar arasında yaygın şekilde kullanılmaya başlamıştır. Önceleri parklar, oyun alanları, sokaklar, ücretsiz ya

da ücretli oyun salonları gibi alanlarda gerçekleştirilen oyun etkinlikleri, günümüzde telefon, tablet, bilgisayar, televizyon ve oyun kutuları gibi teknolojik araçlarda gerçekleştirilen oyunlara yerini bırakmıştır (Aydoğdu, 2018). Dijital oyun sektöründeki gelişmelerle birlikte de günümüzde artık klavye ve fare gibi geleneksel kontrol mekanizmaları yerine oyuncuların tercihleri oyun konsolları, özel kontrol mekanizması veya sadece vücut hareketleri ile etkileşime geçebildiği oyun yazılımlarıdır. Oldukça çeşitlilik gösteren bu oyunlar cinsiyet ve yaş ayrımı olmaksızın büyük bir kullanıcı kitlesi tarafından ilgi görmektedir (Karahisar, 2013).

Yaşamımızın birçok noktasında yer edinen teknolojik araçlar çocuklar tarafından da ilgi görmektedir. Teknolojik araçların doğru ya da yanlış kullanımı çocuğun gelişimini de etkilemektedir. Bilgisayar ve internet gibi teknolojiler çocuk ve gençlerin bilgiye ulaşmalarını, karşılaştıkları konular ile ilgili eleştirel düşünme, araştırma yapma, yaratıcılık gibi kişisel gelişimlerini güçlendiren teknolojik bir mucize olarak değerlendirilebilir (Cömert & Kayıran, 2010). Bilgiye erişim ve iletişim gibi temel işlevlerin yanı sıra internet ve bilgisayarın sunabileceği önemli fırsatlar toplumsal birikime katkıda bulunma, toplumsal farkındalığı ve birlikteliği pekiştirme, gruplar arası iletişimi güçlendirme gibi başlıklar altında toplanabilir. Toplumsal birlikteliğin içerisindeki bir zenginlik olarak görülmesi gereken gençlere bireysel görüşlerini paylaşma ve toplumsal görüşe katkıda bulunma fırsatı vermesi nedeniyle internetin kritik bir toplumsal işlevi bulunmaktadır (Akbulut, 2013).

Aileler, çocukların daha iyi yetişmesi adına internet ve bilgisayar kullanımını eğitim amaçlı olarak desteklemektedir. Fakat aileler bu konularda yeterince bilinçli olmadıklarında bilgi teknolojilerini doğru kullanma noktasında henüz hazır olmayan çocuk, karşılaştıkları karmaşık bilgileri nasıl değerlendireceklerini bilememektedir. Bu noktada teknolojinin bilinçsiz ve kontrolsüz kullanımı bazı endişelere de neden olmaktadır (Cömert & Kayıran, 2010). Dış mekân oyun alanlarının giderek azalmasıyla birlikte teknolojik araçlarda oynanan oyunlara ayrılan vaktin uzaması çocukların arkadaşları ile kuracakları yüz yüze iletişimlerinin ve grup oyunlarının azalmasına yol açarak bireysel oyunların tercihin edilmesine neden olduğu görülmektedir (Mustafaoğlu ve ark., 2018). Ayrıca çalışan anne ve babaların çocuklarına zaman ayıramaması, okul, akran, komşu gibi sosyal çevrenin sınırlı olması teknoloji kullanım tercihini de etkilemektedir. Arkadaşlık, bilgi, eğlence, satın alma gibi birçok alanda değişik tercihler sunduğu bu medya ortamı çocuklar için öngörülmesi zor bir sosyalleşme ortamı hazırlamaktadır (Özkan, 2016). Teknolojinin gelişmesi ile birlikte yayılımı, okul öncesi ve ilköğretim dönemindeki çocukların hayatlarındaki yeri hakkında toplumun aklında sorular oluşmasına sebep olmuştur. Bu sorular, çocukların teknoloji tarafından ne kadar değiştirildikleri hakkında ve çocukların özellikle sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimlerinin tehdit altında olduğunu öne sürmektedir (Plowman ve ark., 2010). Gelişimin tüm evreleri için kritik dönem olarak kabul edilen erken çocukluk döneminde çocuğun beyin gelişiminde gelişimsel donanımları kazanması oldukça önemlidir (Turhan & Özbay, 2016). Bu dönemde beyin gelişimi önemli bir olgunlaşmaya uğradığı bilinmektedir (Tsujimoto, 2008). İlk üç yılda her saniyede 700 yeni sinapsis (beyin bağlantısı) oluşur ve çokça kullanılan sinapsisler daha güçlü ve kalıcı olma eğilimindedir. Erken yaşlarda çocuğun karşılaştığı ilk deneyimler ise onun beynini uyaracaktır. Görüldüğü gibi çocukların beyinlerinin hala gelişim aşamasında olduğu bu dönemde ekran başındaki sürenin artması ve kötü dijital alışkanlıklar çocuğun bilişsel gelişimine önemli ölçüde zarar verecektir (Goodwin, 2018).

Amerikan Pediatri Akademisi, iki yaşın altındaki çocukların kesinlikle ekranla karşı karşıya gelmemesi gerektiğini belirtmektedir. Ekran karşısında zaman geçiren çocuk edilgen durumda olması sebebi ile ve yeterli miktarda sosyal uyarılma ve fiziksel etkinlik yaşamayan çocuklar yaşamları gereken bu deneyimlerden uzak kalmaktadır (Akbulut, 2013). Teknolojik aletler ve bunlar aracılığı ile erişim sağlanan medya organları ile çeşitli oyunlar ve programlar, çocuğun bilişsel,

fiziksel, dil ve sosyal duygusal gelişimini etkileyen çevresel etkenlerdendir. Günümüzde, yaşamının her alanında çocukların bu araçlarla karşı karşıya olduğu düşünüldüğünde bu etkinin kaçınılmazlığı görülebilmektedir (Kılınç & Kılınç, 2014). Çocuğun teknoloji kullanımına yönelik anne ve babanın tutumları da önemli bir yere sahiptir. Çocuğun ebeveyni model aldığı düşünüldüğünde anne babanın tutum ve davranışları çocuğun teknolojik araçları kullanma süresi, kullanma biçimleri ve içerik değişkenliği gibi birçok açıdan etkilemektedir.

Tablet, akıllı telefon gibi teknolojik aletlerin kullanımının günümüzde oldukça fazla olduğunu hatta kullanım yaşının okul öncesi döneme kadar düştüğünü görüyoruz. Anne ve babaların teknolojik araçları kullanım konusunda çocukları ile anlaşmazlıklar yaşaması kaçınılmazdır. Burada önemli olan nokta ise çocuğun bu cihazları kullanımında ebeveynin içerik hakkında bilgi sahibi olması ve çocuğa karşı nasıl bir tutum sergilediğidir (Urfa, 2020). Çocukların teknolojik araçları kullanım alışkanlıklarının belirlenmesi oldukça önemlidir. Ebeveynlerin teknolojik araçları ne zaman, ne kadar ve nasıl kullanacakları konusunda çocuklara rehberlik etmesi gerekmektedir. Teknolojinin kullanımı konusunda yasaklar koyarak çocuğu bu araçların zararlarından koruma gibi bir yaklaşımda bulunmak doğru değildir. Anne babalar bu konuda gereken önlemleri alarak, doğru kullanımı konusunda çocukları ile iletişim halinde olması gerekmektedir (Cengiz Saltuk, 2020).

Teknolojinin etkili, doğru kullanımı konusunda çocuklara rol model olduğu bilinen ebeveynlere önemli sorumluluklar düşmektedir (Oğuz, 2020). Ebeveynlerin çocuğa karşı tutumları çocuğun benliği için önemlidir. Anne ve babasından gelen itici ve olumsuz tutumlar çocuğun kendisini değersiz hissetmesine neden olur. Doğru yerde ve doğru zamanda desteklenmeyen çocuk onaylanmayan ya da onaylanan davranışlarının ayrımını yapmakta zorlanacaktır. Ancak anne ve babasından istedik davranışlarında onay ve destek alabilen çocuk daha kontrollü ve özgüvenli birey olacaktır (Güngör, 2014). Teknoloji kullanımında ebeveynler bir ödül aracı olarak kullanması çocuğun yapması gerekene odaklanmasından ziyade sonuca yani söz konusu teknolojik araca odaklanarak ulaşma isteğinde olacaktır. Zaman içerisinde ise çocuğun bu istek ve davranışlarının tekrar eden duruma gelmesine neden olabilmektedir. Günümüzde teknolojik araçlara çocuklar çeşitli kullanım amaçları ile ebeveynler aracılığı ile ulaşmaktadır. Çocukların teknolojik araçları kullanma isteği ya da yanlış kullanım yönündeki ilgi ve merakları olduğu durumlarda kontrolü sağlamak adına ebeveyn tutumlarının rolü önemlidir (Urfa, 2020).

Teknolojik araçların fazla kullanımının çocuklar üzerinde oluşturacağı tehlikeler düşünüldüğünde anne ve babaların teknolojik araçların olumsuz etkilerine karşı çocukları korumak adına önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Özellikle gelişimin hızlı olduğu okul öncesi dönemde ailelerin teknoloji kullanımı konusunda çocuklarına doğru müdahalelerde bulunması ve doğru yönlendirmesi önemlidir. Ebeveynin teknolojik araç kullanımında çocuklarına karşı tutumları çocukların bu araçları kullanımını etkilemektedir (Şahan, 2017).

Çocuklar teknolojik araçları kullanırken birçok risk ve güvenlik tehditleri ile karşı karşıyadır. Bir ebeveynin çocuğuna teknolojik araçların kullanımını tanıtmak ve internet erişimini sağlamaktan ziyade, asıl görevi bu erişim araçların doğru ve güvenli kullanımı konusunda önlemler almaktır. Nasıl ki ebeveyn çocuğu dışarıda olduğu zaman kiminle ve nerede olduğunu bilmesi gerekiyorsa ucu bucağı olmayan çok geniş bir ortam olan internet ortamında da çocuğun denetimsiz bırakılmaması tehlikeli sonuçlarla karşılaşmamak için gereklidir (Canbek & Sağıroğlu, 2007).

Teknolojik araçların kullanımında çocuğun gelişimi üzerindeki olumsuz etkileri önlemek için ebeveynin dikkat etmesi gereken konular vardır (Oğuz, 2020). Bilgisayar gibi teknolojik araçların kullanımında anne ve babalar; çocukların ekran

ile mesafesine dikkat etmeli, uzun süre aynı pozisyonda ekran karşısında kalmamaları için harekete teşvik ettirmeli, gözlerini dinlendirmek için ara vermeleri konularında takip etmelidir. Ayrıca şiddet içeriği olan ve şiddet içerikli davranışların ödüllendirildiği içeriklere çocukların maruz kalmasının önlenmesi gerekmektedir. Anne babalar tarafından çocuğun teknolojik araçları kullanma zamanı diğer etkinliklerin bir ödülü gibi kullanmamalıdır (Sayan, 2016). Bu sayede çocuğun teknolojik araçları günlük yaşamın bir parçası olarak görmesi beklenmektedir (Goodwin, 2018).

Örneklem ve Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırmanın amacına yönelik olarak çalışmada nitel araştırma yöntemi olan fenomenoloji deseni ile yürütülmüştür. Creswell (2013) Fenomenolojiyi, bireylerin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanan deneyimlerinin ortak anlamını tanımlayan bir araştırma deseni olarak açıklar. Araştırma deseni bireylerin fenomeni nasıl algıladıklarına odaklanır. Fenomene ilişkin algı ise bireylerin fenomen hakkında ne hissettikleri, nasıl anımsadıkları, nasıl anlamlandırdıkları, onu nasıl değerlendirdikleri ve nasıl betimledikleri ile diğerleri ile onun hakkında nasıl konuştuklarını kapsar (Patton, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmaya Ankara'nın Keçiören ilçesinde okul öncesi dönem 4-6 yaş grubu çocuğa sahip babalar arasından gönüllü katılım sağlayan 20 baba dahil edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubuna dahil edilecek babaların, amaçsal örneklemin 'kartopu' yöntemine göre seçimi yapılmıştır. Bu örneklem kapsamında temel kişilere ulaşıp, sonrasında da temel kişilerin başkalarına ulaşımı ile katılımcıların belirlenmesi tamamlanmıştır (Büyüköztürk ve ark., 2014). Belirlenen örnekleme ulaşmak için telefon ve sosyal medya gibi pek çok araç vasıtasıyla ebeveynlerle iletişime geçilmiştir. Bu doğrultuda Ankara ili Keçiören ilçesinde yaşayan 4-6 yaş grubu çocuğa sahip olan babalara ulaşılmış bu kişilerin de diğer kişilere ulaşması ile görüşmeler 20 baba ile sağlanmıştır.

Araştırmaya toplam 20 katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcıların 4'ü 30-35 yaşları arasında, 5'i 35-40 yaşları arasında, 7'si 40-45 ve 4'ü 45-50 yaşları arasındadır. Katılımcıların 2'si lise mezunu, 2'si ortaokul mezunu, 12'si lisans mezunu ve 4'ü yüksek lisans mezunudur. Katılımcılardan 19'unun evinde internet var, 1'inde ise yoktur. Katılımcıların 11'i çocuk profili kullanmıyor, 9'i kullanıyor. Katılımcıların çocuklarının teknolojik aletlerle ilk tanışma yaşına bakıldığında; 1'inin 6 ay, 2'sinin 1 yaş, 5'inin 2 yaş, 5'inin 3 yaş, 5'inin 4 yaş, 2'sinin de 5 yaşındadır. Babanın günlük teknolojik araç kullanım süresine bakıldığında; 1 katılımcının 0-30 dakika, 8'inin 1-3 saat, 5'inin 3-5 saat, 6'sının 5 ve üzeri saattir. Katılımcıların çocuklarının günlük teknolojik araç kullanım süresine bakıldığında ise; 4'ünün 0-30 dakika, 13'ünün 1-3 saat, 1'inin 3-5 saat ve 2'sinin 5 ve üzeri saattir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada babalar hakkında bilgi toplamak için araştırmacı tarafından hazırlanan "Genel Bilgi Formu" ile araştırmacı tarafından hazırlanan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme" formu kullanılmıştır.

Genel Bilgi Formu

Genel bilgi formu, araştırmada katılımcıların cinsiyeti, yaşı, öğrenim durumu, çalışma durumu, evinde internet bağlantısı olup olmadığı, babalar ve çocukların sahip oldukları teknolojik araçların neler olduğu, teknolojik araçları babalar ve çocuklarının günlük kullanım süreleri gibi bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formudur.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı sormayı planladığı soruları önceden hazırlar. Görüşmeler içerisinde görüşmenin akışına göre farklı sorularla görüşmenin akışını zenginleştirebilir. Bu sayede katılımcının yanıtlarını açarak ayrıntı kazandırılmış olur. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği esneklik sağlamaktadır ve önceden hazırlanmış görüşme protokolü sebebi ile de araştırmacıya kolaylık da sağlamaktadır (Türnüklü, 2000).

Veri Toplama Süreci

Nitel araştırmanın fenomenoloji türünde gerçekleştirilen araştırmanın görüşme formunda örneklemdaki babaların teknolojik araçlar ve teknolojik araçların kullanımı hakkındaki görüşlerini, çocuklarının teknolojik alet kullanımına ilişkin algılarını, çocuklarının teknolojik aletleri doğru kullanımına yönelik farkındalık düzeylerini ortaya koyabilmek için konu ile ilgili yapılan literatür taraması sonucunda araştırmanın amacına uygun 31 soru hazırlanmıştır. Hazırlanmış olan sorular için üç ayrı uzman ile değerlendirilmiş ve son hali verilmiştir. Uzmanların değerlendirmeleri sonrasında üç baba ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu pilot görüşme sonrasında babalardan gelen soruların anlaşılabilirliği konusunda önerileri doğrultusunda da gerekli düzeltmeler yapılarak son hale getirilerek form kullanılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırmanın nitel veri analizleri içerik analizi ile yapılmıştır. Veri analizlerinin yapılmasından önce verilerin dökümü, analiz öncesi hazırlıklar ve daha sonra da tümevarım yöntemi ile analizinin yapılması sırası takip edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2011; Glesne, 2013; Merriam, 2013). Babalar ile yapılan görüşmeler sonrası babalardan alınan bilgiler araştırmacı tarafından bilgisayar ortamında yazıya dökülmüştür. Bilgisayar ortamına aktarılan kayıtlar hiç değişiklik yapılmadan tamamlanmış ve kontrolü yapılmıştır.

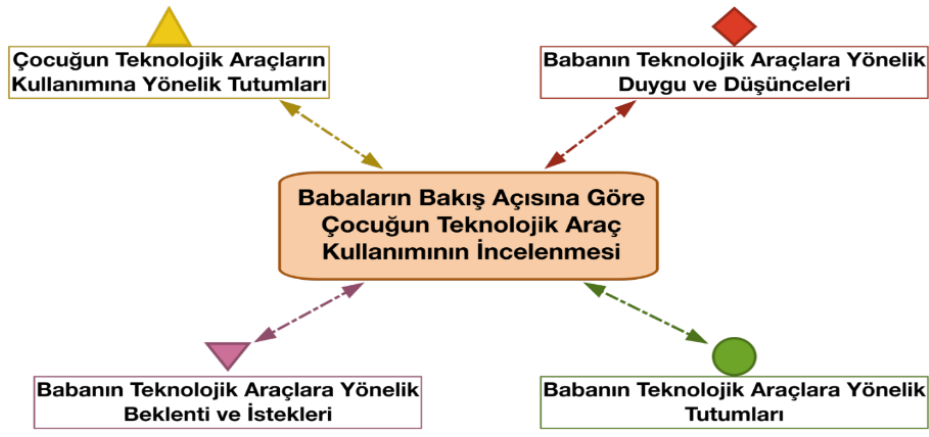
Çözümlemesi yapılmış ve metne dökülmüş her soru için kodlama yapılmıştır. Her bir soruya verilen cevaplar içerik analizi ile çözümlenip yorumlanmış böylece kod, alt kod, kategori ve temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan kod, kategori ve temalardan sonra araştırmacıdan bağımsız bir uzman tarafından (dış denetleyici) aynı işlem tekrarlanmış ve iki işlem karşılaştırılarak görüş birliği olunanlar belirlenmiştir. Çalışmanın nitel boyutuna katılım gösteren ebeveynlerin gizliliği için görüşülen 20 babanın her birine (B1, B2, B3...,B19, B20) kod verilmiştir. Ebeveynlerin yanıtları kod, kategori ve temalara ayrılırken bir ebeveynin her bir koda birden fazla vurgu yaptığı ve her bir vurgunun yeni bir cevap kabul edildiği göz önünde bulundurularak analiz edilmiştir.

Etik Kurul Beyanı

Araştırma, Ankara Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığından (14/06/2021–09/114) alınan etik kurul onayı kapsamında gerçekleştirilmiştir.

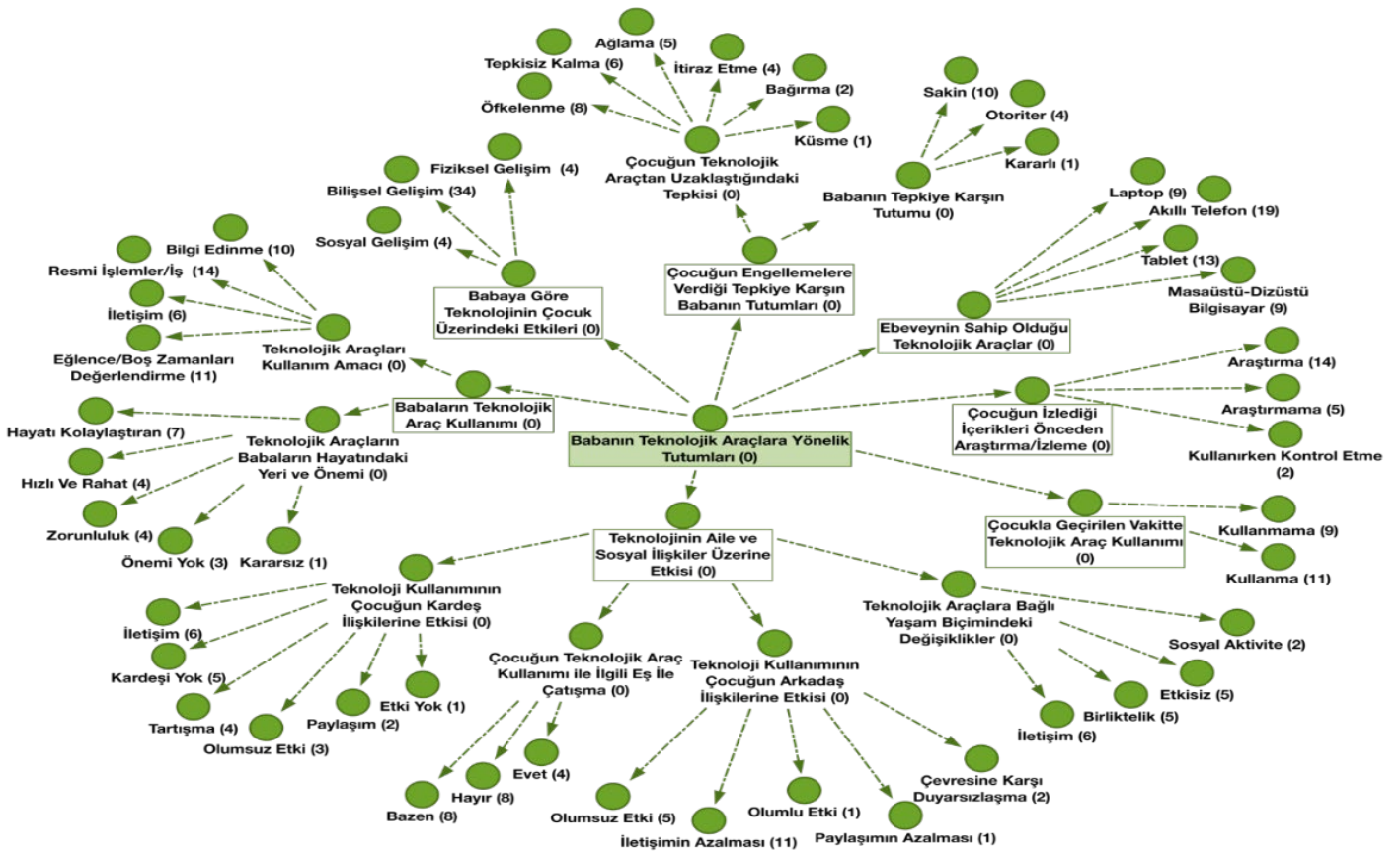
Bulgular

Araştırma Şekil 1’de görüldüğü üzere 4 ana tema altında toplanmıştır. Bunlar; çocuğun teknolojik araçların kullanımına yönelik tutumları, babanın teknolojik araçlara yönelik duygu ve düşünceleri, babanın teknolojik araçlara yönelik beklenti ve istekleri, babanın teknolojik araçlara yönelik tutumlarıdır.

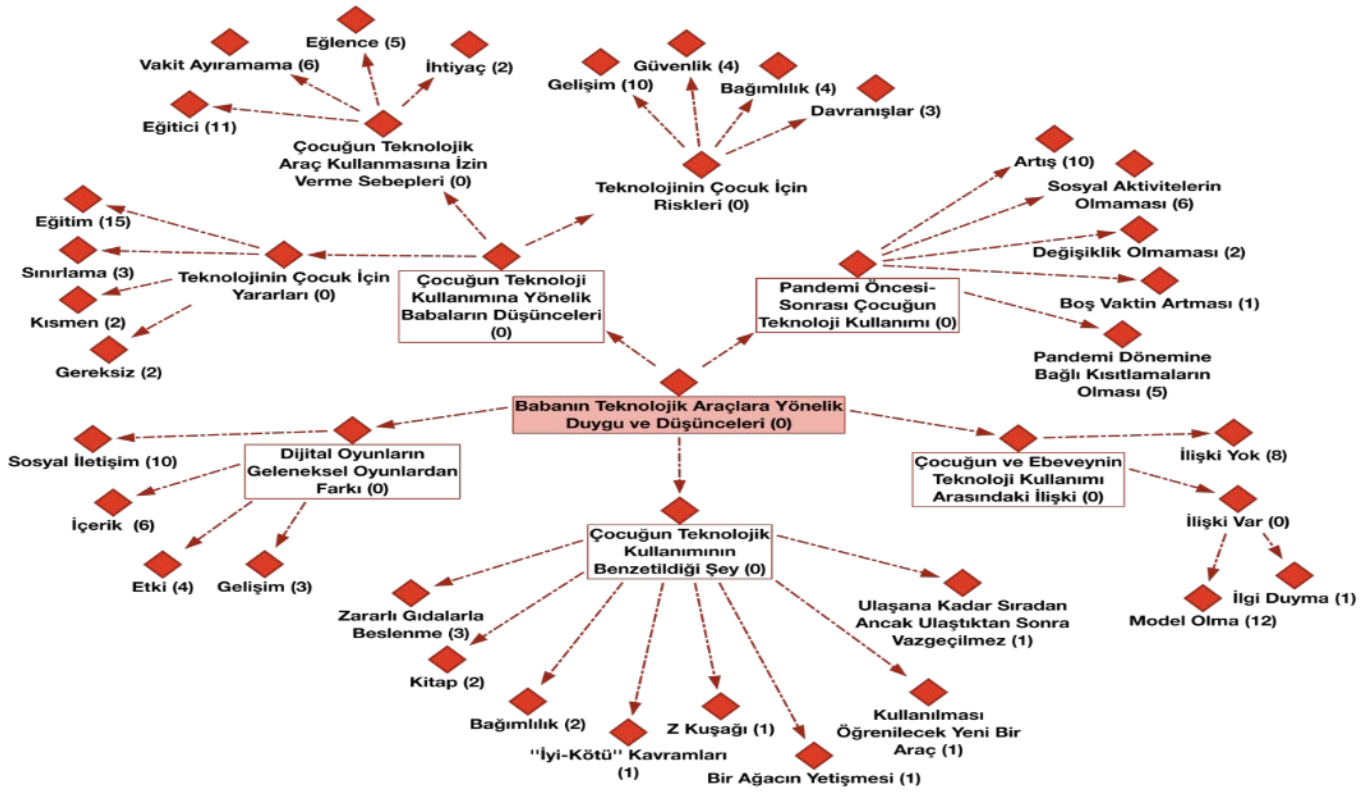
Şekil 1. Babaların Bakış Açısına Göre Çocuğun Teknolojik Araç Kullanımının İncelenmesi Temalar Gösterimi

Araştırmanın ilk teması olan babanın teknolojik araçlara yönelik tutumları hiyerarşik kod alt bölümler modeli Şekil 2’de görülmektedir. Babanın teknolojik araçlara yönelik tutumları teması 7 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar; babanın teknolojik araç kullanımı, çocukla geçirilen vakitte teknolojik araç kullanımı, babaya göre teknolojinin çocuk üzerindeki etkileri, çocuğun engellemelere verdiği tepkilere karşın babanın tutumları, çocuğun izlediği içerikleri önceden araştırma/izleme, ebeveynin sahip olduğu teknolojik araçlar, teknolojinin aile ve sosyal ilişkiler üzerine etkisidir.

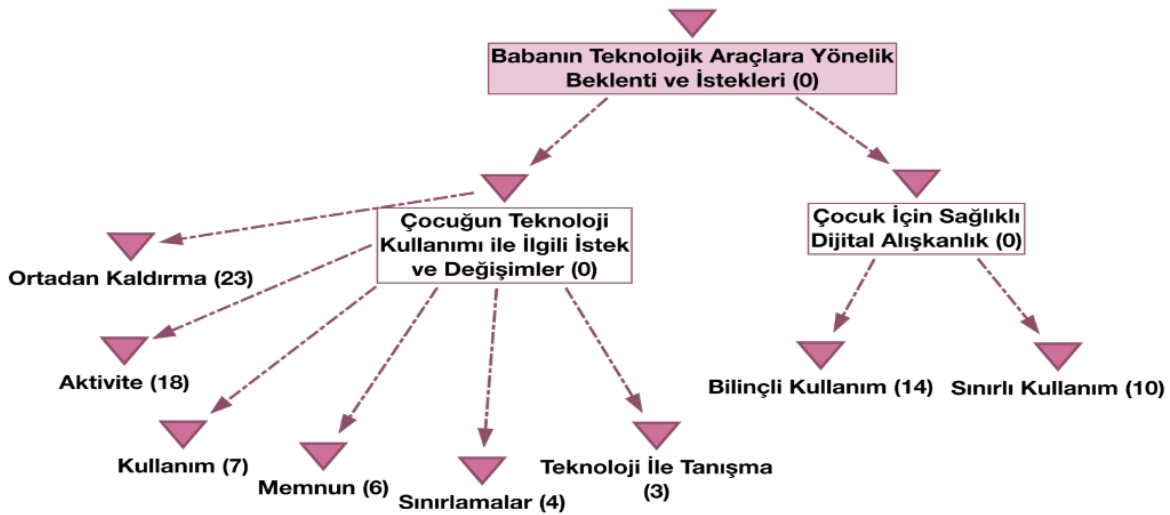
Şekil 2. Babanın Teknolojik Araçlara Yönelik Tutumları Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Araştırmanın ikinci teması olan babanın teknolojik araçlara yönelik duygu ve düşünceleri hiyerarşik kod alt bölümler modeli Şekil 3’te görülmektedir. Babanın teknolojik araçlara yönelik duygu ve düşünceleri teması 5 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar; çocuğun teknoloji kullanımına yönelik babaların düşünceleri, Pandemi öncesi- sonrası çocuğun teknoloji kullanımı, dijital oyunların geleneksel oyunlardan farkı, çocuğun teknoloji kullanımının benzetildiği şey, çocuğun ve ebeveynin teknoloji kullanımı arasındaki ilişkidir.

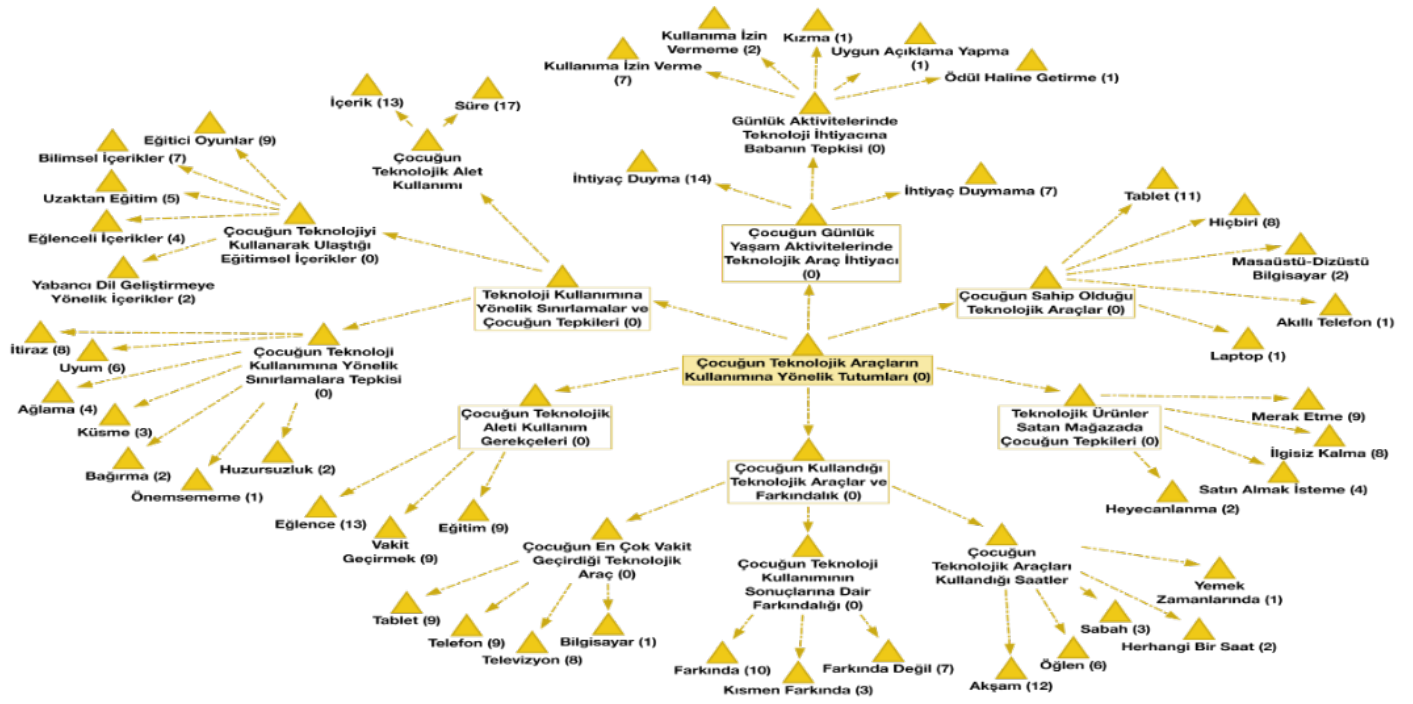
Şekil 3. Babanın Teknolojik Araçlara Yönelik Duygu ve Düşünceleri Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Araştırmanın diğer bir teması olan babanın teknolojik araçlara yönelik beklenti ve istekleri hiyerarşik kod alt bölümler modeli Şekil 4'te görülmektedir. Babanın teknolojik araçlara yönelik beklenti ve istekleri teması 2 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar; çocuğun teknoloji kullanımı ile ilgili istek ve değişimler ve çocuk için sağlıklı dijital alışkanlıktır

Şekil 4. Babanın Teknolojik Araçlara Yönelik Beklenti ve İstekleri Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Araştırmanın son teması olan çocuğun teknolojik araçların kullanımına yönelik tutumları hiyerarşik kod alt bölümler modeli Şekil 5'te görülmektedir. Çocuğun teknolojik araçların kullanımına yönelik tutumları teması 6 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar; çocuğun günlük aktivitelerinde teknolojik araç ihtiyacı, teknoloji kullanımına yönelik sınırlamalar ve çocuğun tepkileri, çocuğun sahip olduğu teknolojik araçlar, teknolojik ürünler satan mağazada çocuğun tepkileri, çocuğun kullandığı araçlar ve farkındalık, çocuğun teknolojik alet kullanım gerekçeleridir.

Şekil 5. Çocuğun Teknolojik Araçların Kullanımına Yönelik Tutumları Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Model

Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, çocuğun gün içerisinde en çok vakit geçirdiği teknolojik araçların incelenmesinde sırasıyla tablet, akıllı telefon ve televizyon kullanıldığı görülmektedir. Çocukların %55'inin tablete, %10'unun masaüstü bilgisayara, %5'inin laptopa, %5'inin ise akıllı telefona sahip olduğu; %40'ının ise hiçbir teknolojik alete sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Birden fazla teknolojik alete sahip çocuklar da bulunmaktadır. Çocukların %20'si 0-30 dakika, %65'i 1-3 saat, %5'i 3-5 saat ve %10'u 5 saat ve üzeri teknolojik araç kullanmaktadır. Çocukların teknolojik araç kullanım gerekçeleri incelendiğinde oyun oynamak, çizgi film izlemek gibi eğlenceli aktivitelerin ön plana çıktığı görülmektedir (Şekil 5). Okul öncesi çocuklarda medya kullanımı üzerine yapılan bir araştırmada okul öncesi dönem çocukların hepsi tablet, bilgisayar ve cep telefonu gibi teknolojik araçların en az birini kullanmakta ve televizyon izlemektedir. Yine aynı araştırmadaki sonuçlara göre araştırmaya katılan okul öncesi çocukların %50'sinin teknolojik araçlarla geçirdikleri süre 1 saat iken, %36'sının 2 saatten ve %2'sinin ise 4 saatten fazla süreyle en az bir teknolojik alet ile vakit geçirdiği bildirilmiştir (Gündoğdu ve ark., 2016).

Araştırmanın bulguları incelendiğinde çocukların %40'ının 2 yaş ve öncesinde, %25'inin 3 yaşında, %25'inin 4 yaşında ve %10'unun ise 5 yaşında teknolojik araçlar ile tanıştığı görülmektedir. Evde internet bağlantısının varlığı incelendiğinde ise 19 katılımcı baba evde internet bağlantısının olduğunu, 1 katılımcı baba ise internet bağlantısının olmadığını belirtmiştir (Şekil 5). Çocukların teknoloji kullanımının annelerin görüşlerine göre incelendiği bir araştırmada okul öncesi dönem çocukların %20.9'u 2 yaş ve öncesi, %40.7'si 3 yaşında, %38.4'ü 4 yaş ve sonrasında bilgisayar teknolojileriyle tanışmışlardır. Çalışmada çocukların yarısının, kendilerine ait olmasa da 4 yaşına kadar bilgisayar teknolojileriyle tanıştıkları, bilgisayarı oyun oynamak amacıyla kullandıkları, yine büyük çoğunluğunun günde bir saat veya daha fazla bilgisayar teknolojilerini kullandıkları belirlenmiştir (Özyürek, 2018).

Ebeveynler teknolojinin amacına uygun, eğitim içerikleri kullanıldığı ve süreli kullanım olduğunda çocukların gelişimleri üzerinde olumlu etkileri olduğu görüşlerinin yanında; sosyal, fiziksel ve bilişsel gelişim alanlarında olumsuz etkilerinin olduğunu öne süren görüşler dile getirmiştir. Aynı zamanda babalar teknolojik araçların çocuklar için bağımlılığa, davranış

problemlerine neden olacağını belirtirken, teknolojinin güvenlik riskleri taşıdığını düşünen babaların %40'ı güvenli internet profili olan çocuk profilini kullandığını, %60'ı ise kullanmadığını belirtmiştir (Şekil 2).

Şahan (2017) teknolojinin çocukları için yararından çok zararının olduğunu düşünen ebeveynler, uygun ve eğitici programlar kullanıldığı takdirde teknolojinin çocuklarının dil gelişimine katkıda bulunacağı, günlük hayatında ve eğitimi esnasında öğrendiği birçok kavramı pekiştirmesine yardımcı olacağını ifade etmişlerdir. Teknolojinin olumsuz etkileri konusunda önemli endişeleri olan ebeveynlerin daha çok teknolojinin çocuklarının sosyalleşmesini olumsuz yönde etkileyeceği, fiziksel sağlığını bozacağı ve çocuklarının kendilerini rahatlıkla ifade etmekte zorlanacakları konusundaki endişelerinin öne çıktığı görülmektedir (Şahan, 2017).

Çocuğun bilgiye ulaşma ve eğitici içerikleri kullanması, ebeveynin kendilerine vakit ayırma ihtiyacı, çocuğun eğlenmesi ve oyalanması, teknolojinin artık bir ihtiyaca dönüştüğü gerekçeleri ile babalar çocuğun teknolojik araçları kullanmasına müsaade etmektedir (Şekil 3). Güngör (2014) okul öncesi dönemdeki çocukların televizyon izleme alışkanlıkları ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelendiği araştırmada televizyon seyrederken çocukların tepkilerinin ebeveynlerin yaklaşık olarak yarısı tarafından dikkate alınmadığı ve hayatın gerçekleri olarak görüldüğü belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin, kendileri meşgul olduklarında çocukları televizyon ya da bilgisayara yönlendirmeyi bir seçenek olarak gördükleri de çalışmada ulaşılan sonuçlar arasındadır (Güngör, 2014).

Çocuğun teknolojik araçları kullanımı ile ilgili babaların süre sınırlaması ve içerik sınırlamaları yaptığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sınırlamalar karşısında çocukların %70'i itiraz etme, uyum sağlama, ağlama, küsme, bağırma, huzursuz olma gibi tepkiler verirken %30'u ise sınırlamaları önemsememekte ve tepki vermemektedir. Çocuğun vermiş olduğu bu tepkilere karşın babaların tutumu ise; sakin kalma ve uygun ifadelerle açıklama, otoriter bir yaklaşımda bulunma ve kararlı durmadır (Şekil 2). Benzer şekilde Zehir ve ark. (2019) tarafından yapılan bir araştırmada okul öncesi dönem çocukların ebeveynlerinin teknolojik araçları ödül olarak kullandıkları, çocuklar teknolojik araç kullanımında sınırlamaya tepki gösterdiğinde ise onlarla konuşup zararlarını anlattıkları, kızmak ve ceza vermek gibi yöntemler kullandıkları tespit edilmiştir. Bunun yanında, çocuklarına doğru model olmak için teknolojik araçların nasıl doğru ve bilinçli kullanılacağını anlatma, çocuğun yanında kullanmama gibi stratejiler izledikleri bulgularına ulaşılmıştır (Zehir ve ark., 2019).

Katılımcıların %65'i kendilerinin çocuğa model oldukları ve kendileri teknolojik araçlara ilgi duyduğu için çocuğun da ilgi duyması nedenleri ile çocuğun teknolojik araç kullanımı ile kendi teknolojik araç kullanımları arasında ilişki olduğunu düşünmektedir. Babaların %35'i ise kendilerinin teknolojik araçları kullanımı ile çocuğun kullanımı arasında ilişki olmadığı görüşündedir (Şekil 3). 60-72 aylık çocukların teknoloji kullanımlarının ebeveynlerinin teknolojik araçları kullanım sıklıklarına göre incelendiği bir başka araştırmada; ebeveynlerin teknoloji kullanım sıklığı ve çocuğun teknoloji kullanım sıklığı arasında anlamlı benzerlik olduğu belirlenmiştir (Çakar, 2019).

Mevcut araştırmada babaya göre teknolojinin çocuk üzerindeki etkileri incelendiğinde, katılımcılardan elde edilen bulgular teknolojik araçların algılama, düşünme, dikkat alanları ve beyin gelişimi, çocuklarının sosyalleşmesi ve arkadaş ilişkilerini olumsuz etkilediği görülmüştür. Aynı zamanda beslenme, göz sağlığına zararı gibi farklı fiziksel sonuçlara yol açabileceği gözlemlenmiştir (Şekil 3). Araştırmanın bir diğer bulgusunda ise katılımcıların imkanı olsa internet ortamında şiddet barındıran, ahlaka uygun olmayan ve zararlı içerikleri, reklamları/tanıtları kaldırmak istedikleri görülmüştür (Şekil 4). Babalar çocukların teknoloji ile tanışmalarının daha geç olmasını ya da hiç tanışmaması gerektiğini düşünmektedir.

Çocukların daha çok; kitap okumak, oyun oynamak gibi ve daha sosyal olabilecekleri spor/sanat aktivitelerine yönelmelerini istediklerinden bahsetmişlerdir. Aynı zamanda çocukların teknoloji kullanımını içerik ve süre bakımından sınırlama isteğinde oldukları görülmektedir. Oğuz (2020) okul öncesi dönemde bulunan çocuğa sahip anne ve babalar ile yaptığı çalışmasında babalar, çocuklarının teknoloji kullanım sürelerinin artması ile sosyalleşme, kendilerini ifade etme becerilerinde olumsuzluk yaşanacağına, arkadaş ilişkilerinde bozulmalar olacağına inanmaktadırlar. Babalar, çocuklarının boş zamanlarını teknolojiyi kullanarak geçirmek yerine kardeş veya arkadaşları ile vakit geçirmeleri konusunda teşvik edici olduklarını belirtmiştir (Oğuz, 2020).

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak araştırma verilerinin analizine göre; çocukların teknolojik araçları kullanmasının babaların bakış açısıyla incelenmesinde çocukların teknolojik araçlardan en az birini gün içerisinde kullandığı görülmüştür. Bu araçların kullanımında eğitsel içerikleri kullanmanın dışında diğer içeriklere erişim konusunda babalar sınırlandırmalar için farklı yöntemler uygulamaktadır. Babaların sınırlandırmalar getirmesindeki en önemli neden çocuğun gelişimini etkilediği düşüncesidir. Teknolojik araçlar ile çocuğun kontrolsüz ve uzun süre vakit geçirmesi çocuğun sadece gelişimini değil aynı zamanda aile içi ilişkilerini, akranları ile iletişimini ve kardeş ilişkilerini de etkilemektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda,

- Çocuğun karşılaştığı ilk çevre ailesi olduğu için ve teknolojik araçlarla tanışmasının da ailesi içerisinde gerçekleştiği düşünüldüğünde bu konuda anne ve babalara önemli sorumluluklar düşmektedir. Birçok konuda olduğu gibi teknoloji kullanımı konusunda anne ve babalar çocuklara rol model olmalıdırlar.
- Çocukların erişim sağladığı dijital içerikler hakkında anne babanın fikir sahibi olması oldukça önemlidir. Bu içerikleri öncesinde araştırma ya da izleme yapabilirler. Her şeyi her zaman kontrol etmek ve takip etmek kolay olmamaktadır. Bu konuda gereken önlemleri alabilmek adına anne babalar internet sağlayıcılarından güvenli internet talebinde bulunabilirler
- Çocuklar, teknolojik araçları doğru kullanım ile ilgili aileler tarafından bilgilendirilmelidir. Olası riskler ile ilgili çocuğun yaşına, gelişim düzeyine uygun olacak şekilde bilgilendirmeler yapılmalıdır.
- Teknolojik araçlar çocuğun hayatında gündelik hayatın bir parçası olarak sunulmalıdır ve çocuğa ödül ceza olarak sunulmamalıdır.
- Çocuğun ağladığı, öfkelenildiği, üzüldüğü, duygusal bir kargaşa yaşadığı zamanlarda onu sakinleştirmek adına ekran ile karşı karşıya getirilmemelidir. Çocuğa duygusu ile baş etme fırsatı tanınmalıdır.
- Çocuğun yaşına, gelişim durumuna ve ihtiyaçlarına göre aileler içerik belirlemesi ve zaman sınırlaması yapmalıdır. Özellikle 2 yaş ve öncesi dönemde bulunan çocuklar ekran ile karşı karşıya bırakılmamalıdır.
- Teknolojik araçların bilinçli kullanımı, sağlıklı dijital alışkanlıkların oluşturulması ve ebeveynlerin teknoloji kullanımlarının çocuk üzerindeki etkileri konusunda anne ve babalara seminerler/eğitimler verilebilir.
- Uykuya geçmeden önce ekran ile karşılaşmak çocuğun uyku hijyeni açısından sağlıklı olmadığı için anne ve babalar çocuğun uyku öncesi ekran kullanımını kontrol altına almalıdır. Yemek esnasında ise ilk öncelik çocuğun yemeğine odaklanması, aldığı tatların farkına varması önemlidir. Yemek zamanları aile içi birlikteliğin olduğu zamanlara dönüştürülmelidir. Bu birliktelik zamanını ekranın almasına müsaade edilmemelidir.
- Çocuğun ekranda karşılaştığı şiddet içerikleri şiddeti çocuk için normalleştirebilir. Çocuğun izlediği içeriklerde şiddet, korku gibi olumsuz içeriklerin olmamasına dikkat edilmesi gerekir.

Etik Kurul Beyanı

Araştırma, Ankara Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığından (14/06/2021–09/114) alınan etik kurul onayı kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Kaynaklar

- Ada, S., & Tatlı, H. S. (2013). *Akıllı telefon kullanımını etkileyen faktörler üzerine bir araştırma*. Akademik Biliim 2013 – XV. Akademik Biliim Konferansı Bildirileri. <https://ab.org.tr/ab13/kitap/eski/74.pdfv>
- Akbaş, Ö. Z., & Dursun, C. (2020). Teknolojinin aileye etkisi: Değişen ailenin dijital ebeveyn ve çocukları. *Turkish Studies - Social*, 15(4), 2245-2265. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.43395>
- Akbulut, Y. (2013). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 113. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trkefd/issue/21474/230167>
- Aral, N., & Keskin Doğan, A. (2018). Ebeveyn bakış açısıyla 0-6 yaş dönemimde teknolojik alet kullanımının incelenmesi. *Addicta; Turkish Journal on Addiction*, (5), 317-348. <https://doi.org/10.15805/addicta.2018.5.2.0054>
- Aydoğdu, F. (2018). Dijital oyun oynayan çocukların dijital oyun bağımlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(31), 1-18. <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-06-31-01>
- Bayhan, P. (1999). Ana babaların çocuklarının eğitiminde bilgisayar kullanılması konusundaki duygu ve düşüncelerinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 267-279. https://doi.org/10.1501/Dtcfder_0000001566
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (28), 31-44. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22861/244105>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9789944919289>
- Canbek, G., & Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1), 33-39. dergipark.org.tr/tr/pub/politeknik/issue/33024/367138
- Cengiz Saltuk, M. (2020). *Okul öncesi çocuklarda teknoloji kullanımına ilişkin ebeveynlerin tutum ve davranışlarının araştırılması*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul]. Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Chau, C. L. (2014). *Positive technological development for young children in the context of children's mobile apps* (doctoral dissertation, tufts university). Conti-Ramsden, G., Durkin, K. (2012). Language Development and Assessment in the Preschool Period. *Neuropsychology Review*, 22(4), 384-401.
- Cömert, I. T., & Kayıran, S. M. (2010). Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı. *Çocuk Dergisi*, 10(4), 166-170. <https://doi.org/10.5222/j.child.2010.166>
- Çakar, M. T. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynlerinin teknoloji kullanımının çocukların teknoloji kullanımı üzerine etkisi*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul]. İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya, L., & Sütçü, S. (2016). Çocukların gözüyle ebeveynlerinin bilişim teknolojileri kullanımına yönelik kısıtlamaları ve nedenleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 79-116. <https://doi.org/10.17569/tojqi.58102>
- Goodwin, K. (2018). *Dijital dünyada çocuk büyütme: teknolojiyi doğru kullanmanın yolları*. Aganta Kitap.
- Gündoğdu, Z., Seytepe, Ö., Pelit, B. M., Doğru, H., Güner, B., Arıkız, E., Akçomak, Z., Kale, E. B., Moran, İ., Aydoğdu, G. & Kaya, E. (2016). Okul öncesi çocuklarda medya kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 6-10. <https://doi.org/10.30934/kusbed.358563>
- Güngör, M. (2014). Okul öncesi dönem çocuklarının televizyon izleme alışkanlıkları ve anne baba tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 199-216. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19574/208775>

- Karahisar, T. (2013). *Türkiye’de dijital oyun sektörünün durumu*. Sanat Tasarım ve Manipülasyon Sempozyumu Bildiri Kitabı, 107-113.
- Kayak, S. (2014). *Tablet bilgisayar için geliştirilen etkileşimli e-kitabın öğrencilerin akademik başarısına ve tutumuna etkisi*. [Doktora Tezi, Ankara]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kılınç, P., & Kılınç, E. (2014). Yeni medya ortamında çocuk birey: yeni iletişim teknolojileri ve medya pedagojisinin önemi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 22, 10-38. <https://doi.org/10.31123/akil.441825>
- Kol, S. (2020). *Erken çocuklukta teknoloji kullanımı*. Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053187851>
- Kuyucu, M. (2017). Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: “Akıllı telefon (kolik)”. *Üniversite Gençliği. Global Media Journal Tr Edition*, 7(14), 328-359.
- Mercan, M., Filiz, A., Göçer, İ., & Özsoy, N. (2009). *Bilgisayar destekli eğitim ve bilgisayar destekli öğretimin dünyada ve Türkiye’de uygulamaları*. Akademik Bilişim 09 - XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Harran University, Turkey.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., & Özdiñler, A. R. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 1-21. <https://doi.org/10.15805/addicta.2018.5.2.0051>
- Oğuz, B. N. (2020). *Okul öncesi dönemde çocukları olan ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik görüşlerinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul]. Aydın Üniversitesi.
- Özkan, A. (2016). *Dijital medya ve çocuk: sosyalleşmenin yeni boyutlar* [Doktora Tezi, Sakarya]. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyürek, A. (2018). Okul öncesi çocukların bilgisayar teknolojileri kullanımının annelerin görüşlerine göre incelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(2), 1-12. <https://doi.org/10.36731/cg.467662>
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Çev. Ed. M. Bütün, S.B. Demir. Pegem Akademi.
- Plowman, L., Mcpake, & J. Ve Stephen, C. (2010). The technologisation of childhood? Young children and technology in the home. *Children & Amp; Society*, 24(1), 63-74. <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2008.00180.x>
- Sayan, H. (2016). Okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımı.21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(13). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitimvetoplum/issue/32109/355932>
- Şahan, D. (2017). *Ebeveynlerin çocukların teknoloji kullanımına ilişkin görüşleri ile teknoloji kullanma amaçları, ilgileri ve yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale]. Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, K. (2011). Kültürel yozlaşmaya neden olan bir unsur olarak televizyon. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 243-277. dergipark.org.tr/tr/pub/kusbd/issue/19374/205539
- Tsujimoto, S. (2008). Prefrontal korteks: erken çocukluk döneminde fonksiyonel sinirsel gelişim. *Sinirbilimci*, 14 (4), 345-358.
- Turhan, B., & Özbay, Y. (2016). Erken çocukluk eğitimi ve nöroplastisite. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 54-63. <http://ijeces.hku.edu.tr/tr/pub/issue/22946/355300>
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 543-55. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10372/126941>
- Urfa, T.D. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve buna*

yönelik anne baba tutumlarının rolü. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul]. Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Zehir, H., Zehir, K., Yalçın, F. A., & Yalçın, M. (2019). Okul öncesi dönemde çocukların teknolojik araç kullanımı ve ailelerin bu araçların kullanımını sınırlandırmada kullandığı stratejiler. *Current Research in Education*, 5(2), 88-103.

Zırhlıoğlu, Ç. (2006). *Türkiye genelinde ve bölgeler arasında bilgisayar kullanımı ve uzaktan eğitim ile ilgili istatistiksel analiz*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul]. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.